

trebuie căutată intenția de a cunoaște și înțelege, de a surprinde un aspect sau altul al fenomenului teatral.

Cartea nu se vrea a fi un manual și nici un îndreptar metodologic, ea este pur și simplu un instrument de explorare a universului teatral. Numai citită astfel cartea are valoare, iar cititorii își pot afirma admirația față de Dodin.

În ceea ce-i privește pe detractori, ei nu contează.

*Lev Dodin, *Călătorie fără sfârșit*. Fundația Culturală „Camil Petrescu” și Revista *Teatrul azi* (supliment), București, 2008.

Doina PAPP

Teatrul în Japonia

Centrul japonez al ITI/UNESCO publică din 1972 în fiecare an o carte despre realizările teatrului în lume. A început cu zece țări și cu o analiză a teatrului japonez adăugată într-un capitol aparte, iar din 1997, materialul e divizat în două volume: *Teatrul în Japonia*, în limba engleză, și *Teatrul în lume*, în japoneză, pentru cititorii din țară. În 2008 a apărut volumul referitor la anul 2007 privind 24 țări străine cu simetricul compendiu despre teatrul japonez cu fotografii și bibliografie critică. Ca evenimente ale anului teatral sunt citate Conferința Asiatică a Dansului și un *workshop* organizat în cadrul Festivalului Internațional de Artă din Japonia și NPO, Rețeaua de arte japoneză sub direcția faimoșilor actori kabuki, Matsumoto Kingo, Sawamura Sotaro și Matsumoto Kotaro. Proiectul a făcut parte din programul educațional al ITI.

După un capitol substanțial, care trece în revistă în imagini producțiile cele mai bine primite ale anului 2007, volumul *Teatrul în Japonia, 2008* se ocupă pe capitole de toate genurile artei teatrale: „Teatrul tradițional *Noah*, *Kyogen*, *Kabuki* și *Bunraku*”, „Teatrul comercial”, „Teatrul contemporan”, „Dans clasic și balet”, „Butoh și dans contemporan”, „Televiziune și Radio”, „Teatrul pentru copii și tineret”. Pentru fiecare dintre aceste forme de teatru analiza este încredințată unor autori specializați care și argumentează concluziile cu exemple concrete.

Ce se desprinde din această analiză în câteva cuvinte.

Continuă preocuparea de a conserva formele tradiționale de teatru japonez, atât de speciale, și este ilustrată și de premiile pe care artiștii octogenari ca Noah, Shigeyama Sensaku și Nomura man le-au primit. Școlile speciale *Noah* și *Shinsaku Kyogen* se bazează pe reconstruirea unor piese vechi *Noah*, despre al căror istoric primim informații interesante. Lumea teatrului *Kabuki* a fost și ea în formă în 2007. Centrul acestei mișcări de la Tokio a obținut succese cu *Chushingura*, un spectacol bogat avându-l în fruntea distribuției pe Nakamura Tomijuro. Printre cele patru principale teatre *kabuki* se află și cel de la Osaka, pe care l-am putut vedea la Festivalul de la Sibiu. Să reținem că mai multe opere *Kyogen* au fost transpuse în genul mai popular *kabuki* și jucate ca atare pentru un public mai larg. Astfel că, a apărut chiar genul *kyogen-kabuki*, bine reprezentat în anul de referință 2007. Teatrul de păpuși *bunraku* suscită preocupări speciale pentru păstrarea încrederii publicului

Nomura MANSUKU în *Sanbaso the Divine Dance*

Foto: Takeshita Koji

În acest gen, mai spune autorul articolului despre formele tradiționale ale teatrului japonez.

Teatrul comercial e dominat de teatrul muzical, care înfloarește cu fiecare an. Șase dintre cele mai jucate *musicaluri* de pe Broadway au fost montate și la Tokio, printre ele *Fantoma de la Operă*, *Cats*, *Chourous Line*, *Frumoasa și bestia*. De remarcat că în aceste spectacole realizează creații și actori *kabuki*. În mod straniu printre autorii indigeni de succes apare la acest capitol și numele lui Mischima Yukio.

Legat de schimbările din societate, considerată o societate a inegalităților (*society of disparity*), teatrul contemporan înregistrează seismele acesteia. Anul 2007 e considerat în această privință ca fiind marcat de unele mișcări ale disidenților situate în afara *mainstreamului*, a industriei și producției teatrale de masă. De asemenea, se poate că această disidență să înfățișeze doar o falsă fantezie nostalgică la adresa trecutului când politicile de stat s-au dovedit neputincioase în fața globalizării și a dominației liberale. Alte teme politice ale lumii de azi au apărut pe scenă în spectacole din Irlanda, Uzbekistan, Tunisia, invitate la Festivalul Internațional de la Tokio, în 2008. Un mare succes a avut și piesa *Atomic survivors: Vanya's children*, spectacol conceput și regizat de Abe Hatsumi, un fel de teatru documentar realizat la a 20-a comemorare a exploziei de la Cernobîl și la 100 de ani de la nașterea lui Cehov. De o atenție deosebită s-a bucurat și centenarul lui Samuel Beckett. Dintre autorii japonezi afirmați în 2007 este citată Motoya Yukiko, o femeie care captează cu talent „complexitatea psihică a tineretului contemporan”. Explorând fauna din suburbiile metropolei Tokio, Miyazawa Akio se afirmă și el ca un nume de referință al scrisului actual, alături de Geikidan Kataisha obsedat de o întrebare acută: „*What is the body of globalisation?*”

Capitolele despre dansul clasic și balet evidențiază succese importante ale genului unde teatrul clasic se întâlnește cu dansul. În privința baletului se insistă asupra explicării situației administrative diferite a companiilor de balet japoneze. Titlurile cele mai rulate, în 2007, au fost: *Dama cu camelii*, *Carnavalul de M. Fokin*, *Romeo și Julieta*, *Orfeu și Euridice*, *Corsarul*, *Don Qixotte*.

Dansul contemporan, în schimb, continuă pe linia înnoirii începută acum 20 de ani. Formele europene sunt în continuare în propensiune în spațiul japonez, dar există și preocuparea trecerii de la *butoh* (tehnica tradițională bazată pe o fizicalitate excesivă) la dansul contemporan. În acest sens, dansatori japonezi au participat la programe speciale la Paris și Roma. Totodată, pentru conservarea și revitalizarea stilului asiatic, se fac proiecte cu China și Coreea. Chestiunile acestea au fost discutate la Conferința bienală dedicată Dansului Asiatic, care și-a ținut sesiunea în 2007.

Teatrele pentru copii și tineret, care se confruntă cu grele probleme financiare, încearcă să răspundă nevoilor de educație în condițiile violenței lumii contemporane, făcând să renască povestea care să dezvolte imaginația și emotivitatea. Sunt multe festivaluri de teatru pentru copii în Japonia, teatre de păpuși și marionete, care se bucură de succes și sprijin financiar regional.

Un tablou util, cartea despre *Teatrul Japonez în 2007*, transmisă de colegii de la Centrul japonez ITI, sugerează o similitudine a problemelor cu cele ale europenilor dar și unele diferențe specifice deduse din atât de speciala cultură niponă. Bogat în informație, volumul scris de importanți critici și specialiști ne ajută să venim în contact cu o experiență interesantă și, în multe privințe, pilduitoare prin seriozitate și dedicație.